

รูปแบบการบริหารการส่งเสริมด้านศิลปวัฒนธรรมไทยของผู้บริหารโรงเรียน ขยายโอกาสทางการศึกษา ตามหลักฆราวาสธรรม 4

Model of Administration for Promoting Thai Arts and Culture of
Opportunity Expansion School Administrators According to Gharāvāsa-
Dhamma 4

วิทวัส ศาสกุล¹ พระราชวชิรเมธี (วีระ วรปณฺโญ)² และวรกฤต เตือนช้าง³
Wittawat Sasakul, Prarajavajiramethee (Weera varapaṇṇo) and Worrakrit Thuenchang

Received: June 22, 2022

Revised: December 06, 2022

Accepted: December 23, 2022

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการบริหารการส่งเสริมด้านศิลปวัฒนธรรมไทย 2) สร้างรูปแบบการบริหารการส่งเสริมด้านศิลปวัฒนธรรมไทย และ 3) ประเมินรูปแบบการบริหารการส่งเสริมด้านศิลปวัฒนธรรมไทยของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ตามหลักฆราวาสธรรม 4 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพภาคสนาม โดยใช้แบบสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 25 คน การสนทนากลุ่มโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 8 รูป/คน ประเมินรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 15 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารการส่งเสริมด้านศิลปวัฒนธรรมไทย ด้านการวิจัยและพัฒนาศิลปวัฒนธรรม สภาพทั่วไปมีการประชุมปรึกษาระดมความคิดเห็นแนวทางพัฒนา ด้านการอนุรักษ์และฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรม ผู้บริหารสถานศึกษา ส่งเสริมให้มีบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมไทยในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ ด้านการเผยแพร่และถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรม ผู้บริหารส่งเสริมให้มี

¹ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2, Nakhon Sawan Primary Educational Service Area Office 2

²⁻³ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding author, e-mail: pae09042534@gmail.com, Tel. 090-1135417

การยกย่องเชิดชูเกียรติครู นักเรียน และบุคคลในชุมชนที่ช่วยส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ด้านการเฝ้าระวังศิลปวัฒนธรรม ผู้บริหารมีการรณรงค์ให้ความรู้แก่ชุมชนเพื่อตระหนักรู้ถึงปัญหาและผลกระทบทางศิลปวัฒนธรรมต่างชาติที่มีต่อสถานศึกษา 2) ผลการสร้างรูปแบบการบริหารการส่งเสริมด้านศิลปวัฒนธรรมไทย ตามหลักฆราวาสธรรม 4 พบว่า ด้านการวิจัยและพัฒนาศิลปวัฒนธรรม มี 9 รูปแบบ ด้านการอนุรักษ์และฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรม มี 9 รูปแบบ ด้านการเผยแพร่และถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรม มี 8 รูปแบบ ด้านการเฝ้าระวังศิลปวัฒนธรรม มี 13 รูปแบบ และ 3) ผลการประเมินรูปแบบการบริหารการส่งเสริมด้านศิลปวัฒนธรรมไทยทุกด้าน มีความถูกต้อง ร้อยละ 98.33 อยู่ในระดับดีมาก ความเหมาะสมร้อยละ 100 อยู่ในระดับดีมาก ความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ ร้อยละ 97.49 อยู่ในระดับดีมาก ประโยชน์ ร้อยละ 91.16 อยู่ในระดับดีมาก

คำสำคัญ: รูปแบบการบริหาร, การส่งเสริม, ศิลปวัฒนธรรมไทย, หลักฆราวาสธรรม 4

Abstract

The purposes of this research article were 1) to study the conditions of Thai arts and culture promotion administration; 2) to create a model for Thai arts and culture promotion administration; and 3) to evaluate the Thai arts and cultural promotion administration model of the opportunity expansion school administrators according to Gharavasa-Dhamma 4. It was a qualitative field research by using an interview form with 25 key informants, group discussions with 8 experts, evaluating the model by 15 experts. Statistics used in data analysis were frequency, percentage. The results of the research were as follows: the conditions of promotion administration consisted of the aspect of Thai art and culture; the general condition had a meeting to discuss and brainstorm ideas for development; in terms of conservation and restoration of arts and culture, school administrators encouraged systematic recording of information about Thai arts and culture in educational institutions; in terms of dissemination and transfer of arts and culture, administrators promoted the honor of teachers, students and people in the community who helped promote arts and culture; in the aspect of the surveillance of arts and culture, administrators had a campaign to educate the community to realize the problems

and impacts of foreign arts and culture on educational institutions; 2) the results of creating a model for promoting Thai arts and culture according to Gharavasa Dhamma 4 found that there were 9 forms in terms of research and development of arts and culture; in terms of conservation and restoration of arts and culture, there were 9 forms; in terms of dissemination and transmission of arts and culture, there were 8 forms; and there were 13 forms in the aspect of surveillance of arts and culture; and 3) the results of the assessment of all aspects of Thai arts and culture promotion management models had the accuracy of 98.33 percent at a very good level. 100% suitability was at a very good level; implementation feasibility was 97.49 percent in a very good level. Benefits were 91.16 percent in a very good level.

Keywords: Administration Model, Promotion, Thai Arts and Culture, Gharavasa Dhamma 4

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีวัฒนธรรมเป็นเอกลักษณ์ของตนเองซึ่งได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษแต่โบราณกาลวัฒนธรรมประจำชาติของไทยมีทั้งในรูปของขนบธรรมเนียม ประเพณี ภาษาการแต่งกายและในรูปของศิลปวัตถุปรากฏให้เห็นอยู่โดยทั่วไป แต่ในปัจจุบันความเจริญทางด้านเศรษฐกิจและสังคมที่ขยายตัวอย่างรวดเร็วทั้งในด้านการสื่อสาร คมนาคม ธุรกิจและการค้าต่าง ๆ มีผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านวัฒนธรรมจากแบบอย่างที่เคยปฏิบัติกันมาแต่ดั้งเดิม ทำให้วัฒนธรรมที่ดั้งเดิมบางอย่างของไทยที่ควรสงวนและรักษาไว้ค่อย ๆ เลือนหายหรือถูกทำลายไปและถูกวัฒนธรรมจากต่างชาติเข้ามาแทนที่อย่างรวดเร็ว ขณะที่ภาคส่วนต่าง ๆ ได้มีการส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มทำกิจกรรมต่าง ๆ นอกจากนี้ความสัมพันธ์แบบเครือญาติที่มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การช่วยเหลือเกื้อกูลกันเริ่มหมดไป พฤติกรรมการอยู่ร่วมกันของสมาชิกในครอบครัวเป็นแบบต่างคนต่างอยู่ สัมพันธภาพระหว่างสมาชิกในครอบครัวมีความเปราะบางจนนำไปสู่ปัญหาทางสังคมเพิ่มขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2554) จากเหตุผลดังกล่าวจึงถือได้ว่าโรงเรียนมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการอนุรักษ์และสืบสานศิลปวัฒนธรรมไทยอย่างกว้างขวาง เนื่องจากศูนย์วัฒนธรรมส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในสถานศึกษา และการดำเนินงานส่งเสริมสนับสนุนและเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมจะประสบผลสำเร็จและยั่งยืนได้จำเป็นต้องนำไปสู่เด็กและเยาวชนนอกจากศูนย์

วัฒนธรรมจะเป็นองค์กรที่ใกล้ชิดกับเด็กและเยาวชนแล้ว ยังเป็นองค์กรที่เน้นการทำงานด้านวิชาการเป็นหลัก จึงนับว่าเป็นเครือข่ายวัฒนธรรมที่สำคัญยิ่งในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน วัฒนธรรมให้มีประสิทธิภาพและประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้อย่างจริงจัง ในการร่วมกันดำเนินงานทะนุบำรุงรักษาถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมเพื่อใช้ประโยชน์ในวิถีชีวิตและรักษา ความเป็นชาติด้วยการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมประเพณีโดยการมีส่วนร่วมของบ้านโรงเรียนและ ศาสนสถาน (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2552)

กระทรวงศึกษาธิการจึงได้มาเป็นส่วนหนึ่งในการสอดรับนโยบาย และดำเนินการเพื่อ ขับเคลื่อนการศึกษาให้มีการส่งเสริมดนตรี ศิลปวัฒนธรรมของไทยตามจุดมุ่งหมายของแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ภายใต้การบริหารงานโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่ง ได้มีการแถลงนโยบายการจัดการศึกษา การสร้างความเชื่อมั่นในการบริหารการศึกษาตามแนวคิด ผู้เรียนเป็นเป้าหมายแห่งการพัฒนา เน้นการประสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ให้ผู้เรียนมีวิถีคิด และทักษะที่เป็นสากลสอดคล้องกับพลวัตในศตวรรษที่ 21 ควบคู่ไปกับสำนึกและความเข้าใจใน ความเป็นไทย สถานศึกษาจึงจำเป็นต้องจัดการเรียนรู้ควบคู่การส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าใจและรักใน ศิลปวัฒนธรรมของไทย ซึ่งที่เห็นได้ชัดและโดดเด่น คือ ศิลปวัฒนธรรมด้านดนตรีและนาฏศิลป์ ที่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ระบุไว้เป็นส่วนหนึ่งในการจัดการเรียนรู้ตาม หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ มุ่งหวังให้ ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในองค์ประกอบดนตรีแสดงออกทางดนตรีอย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจัยคุณค่าดนตรี ถ่ายทอดความรู้สึทางดนตรีอย่างอิสระ ชื่นชมและประยุกต์ใช้ในชีวิต ประจำวัน เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรี ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าดนตรี ที่เป็น มรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และสากล ร้องเพลง และเล่นดนตรี ใน รูปแบบต่าง ๆ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเสียงดนตรี แสดงความรู้สึกที่มีต่อดนตรีในเชิงสุนทรีย์ เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรีกับประเพณีวัฒนธรรม และเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ มีความรู้ ความเข้าใจองค์ประกอบนาฏศิลป์ แสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ ใช้ศัพท์เบื้องต้นทาง นาฏศิลป์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจัยคุณค่านาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดอย่างอิสระ สร้างสรรค์การเคลื่อนไหวในรูปแบบต่าง ๆ ประยุกต์ใช้นาฏศิลป์ในชีวิตประจำวัน เข้าใจความ สัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์กับประวัติศาสตร์วัฒนธรรม เห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทาง วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และสากล (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐาน, 2553) โดยผู้บริหารสถานศึกษานั้นต้องอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และให้การสนับสนุนการดำเนินการเพื่อตอบสนองนโยบายอย่างเต็มกำลัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการ

ส่งเสริมให้ดนตรี นาฏศิลป์ที่มีอยู่ในท้องถิ่นได้รับการอนุรักษ์และสืบทอดภายใต้การบริหารงาน และการกำหนดรูปแบบของผู้บริหารสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 เป็นหน่วยงานภายใต้การกำกับดูแลสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีพื้นที่รับผิดชอบ 5 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอลาดยาว อำเภอบรรพตพิสัย อำเภอแม่วงก์ อำเภอแม่เปิน และอำเภอชุมตาบง จากการศึกษา และวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า มีแหล่งเรียนรู้ด้านดนตรีนาฏศิลป์ที่หลากหลาย จนบางสถานศึกษา สามารถพัฒนาและส่งเสริมให้มีการอนุรักษ์ และสืบทอดตลอดจนได้รับรางวัลมากมายเป็นที่ ประจักษ์ แต่ก็ยังมีบางสถานศึกษาที่ส่งเสริมกิจกรรมด้านดนตรี นาฏศิลป์ค่อนข้างน้อยจึงเป็นที่น่า เสียด้วยวัฒนธรรมเหล่านั้น อาจมีสาเหตุมาจากหลายปัจจัยที่ยังไม่มีการศึกษาหาสาเหตุหรือ แนวทางพัฒนาโดยเฉพาะกำหนดเป็นแนวทางการพัฒนาเชิงรูปแบบให้ขับเคลื่อนไปอย่างมี ประสิทธิภาพได้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 จึงได้มีการกำหนด รูปแบบในการส่งเสริม และเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับสถาบันศาสนา พระมหากษัตริย์ ผ่านหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ความเป็นพลเมือง ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมไทย พัฒนาคุณภาพผู้เรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา และพัฒนาหลักสูตรให้ สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ความต้องการของผู้เรียน และบริบทของ ท้องถิ่น รวมถึงส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านกิจกรรมการปฏิบัติจริง (Active Learning) เน้นทักษะกระบวนการ ให้เกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดแก้ปัญหา และคิดสร้างสรรค์ใน ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน ส่งเสริมผู้ที่มีความสามารถพิเศษด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา โดยจัดเป็นห้องเรียนเฉพาะด้าน มีหลักสูตรและแผนการเรียนที่จะนำไปสู่ความเป็นเลิศใน แต่ละด้าน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2, 2563)

ด้วยเหตุผลดังที่กล่าวมาทั้งหมด ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษารูปแบบการ ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทย ตามหลักทฤษฎี 4 เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการ พัฒนาผู้เรียน และให้ผู้เรียนได้เป็นส่วนหนึ่งในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทยให้คงอยู่อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารการส่งเสริมด้านศิลปวัฒนธรรมไทยในโรงเรียนขยาย โอกาสของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 2

2. เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารการส่งเสริมด้านศิลปวัฒนธรรมไทยในโรงเรียนขยายโอกาสของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 ตามหลักธรรมาภิบาล 4

3. เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารการส่งเสริมด้านศิลปวัฒนธรรมไทยในโรงเรียนขยายโอกาส ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 ตามหลักธรรมาภิบาล 4

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการทำวิจัยเรื่องนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพภาคสนาม ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการวิจัยไว้เป็น 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการบริหารการส่งเสริมด้านศิลปวัฒนธรรมไทยในโรงเรียนขยายโอกาสของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 ประกอบด้วย ด้านเนื้อหา 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการวิจัยและพัฒนาศิลปวัฒนธรรม 2) ด้านการอนุรักษ์และฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรม 3) ด้านการเผยแพร่และถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรม และ 4) ด้านการเฝ้าระวังศิลปวัฒนธรรม ผู้วิจัยได้กำหนดผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ และมีความเชี่ยวชาญด้านรูปแบบการบริหารสถานศึกษา ด้านศิลปวัฒนธรรมไทย และด้านบริหารสถานศึกษา จำนวน 25 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการบริหารการส่งเสริมด้านศิลปวัฒนธรรมไทยในโรงเรียนขยายโอกาสของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 โดยประกอบด้วย ด้านเนื้อหา 4 ด้านตามขั้นตอนที่ 1 และ 2 หลักธรรมาภิบาล 4 หลักธรรมว่าด้วยคุณสมบัติของผู้บริหารสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จประกอบไปด้วย 4 ประการ ได้แก่ สัจจะ ทมะ ขันติ และจาคะ ผู้วิจัยกำหนดผู้ให้ข้อมูลโดยแบ่งเป็น 4 กลุ่มจำนวน 8 รูป/คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญที่เป็นพระภิกษุหรือฆราวาสที่มีวุฒิเปรียญธรรมไม่ต่ำกว่า 6 ประโยค จำนวน 2 รูป/คน ผู้เชี่ยวชาญที่เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ และมีความเชี่ยวชาญด้านรูปแบบสถานศึกษา จำนวน 2 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปวัฒนธรรมไทย จำนวน 3 คนและผู้เชี่ยวชาญด้านบริหารสถานศึกษา จำนวน 2 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือใช้แบบสนทนากลุ่มและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการบริหารการส่งเสริมด้านศิลปวัฒนธรรมไทยในโรงเรียนขยายโอกาสของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

นครสวรรค์เขต 2 ตามหลักธรรมาภิบาล โดยมีขอบเขตแต่ละด้าน ประกอบด้วย ด้านเนื้อหา รูปแบบการบริหารการส่งเสริมด้านศิลปวัฒนธรรมไทยในโรงเรียนขยายโอกาส ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต 2 ตามหลักธรรมาภิบาล โดยใช้แบบประเมินด้านความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้และเป็นประโยชน์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติค่าความถี่ ค่าร้อยละ แล้วนำเสนอผลการวิจัยเชิงพรรณนา

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารการส่งเสริมด้านศิลปวัฒนธรรมไทย พบว่า 1) ด้านการวิจัยและพัฒนาศิลปวัฒนธรรม พบว่า สภาพผู้บริหารโรงเรียนมีการประชุมปรึกษาและระดมความคิดเห็นแนวทางพัฒนาศิลปวัฒนธรรมจากของผู้เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เป็นต้น 2) ด้านการอนุรักษ์และฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรม พบว่า สภาพสถานศึกษาได้ส่งเสริมให้มีการรวบรวมและเก็บบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ เป็นต้น 3) ด้านการเผยแพร่และถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรม พบว่า ผู้บริหารมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการยกย่องเชิดชูเกียรติครู นักเรียน และบุคคลในชุมชนที่ช่วยส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น 4) ด้านการเฝ้าระวังศิลปวัฒนธรรม พบว่า มีสภาพการรณรงค์ให้ความรู้แก่นักเรียนและประชาชนในชุมชนเพื่อตระหนักรู้ถึงปัญหาและผลกระทบทางศิลปวัฒนธรรมต่างชาติที่มีต่อสถานศึกษาและสังคม และมีการจัดตั้งอาสาสมัครภายในชุมชนเพื่อตรวจสอบติดตามสื่อที่ไม่พึงประสงค์ภายในสถานศึกษาและท้องถิ่น เป็นต้น

2. การสร้างรูปแบบการบริหารการส่งเสริมด้านศิลปวัฒนธรรมไทยของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 2 ตามหลักธรรมาภิบาล 4 พบว่า

รูปแบบที่ 1 ด้านการวิจัยและพัฒนาศิลปวัฒนธรรม ตามหลักสัจจะ เช่น ผู้บริหารควรสร้างความตระหนักให้เห็นคุณค่าในการสร้างเครือข่ายการวิจัยและพัฒนาแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยการนำผลงานวิจัยมาเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง เป็นต้น ตามหลักทมะ เช่น ผู้บริหารควรอบรมบุคลากรให้มีทักษะในการรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านเอกสาร และเว็บไซต์ เป็นต้น ตามหลักขันติ เช่น ผู้บริหารควรปลูกฝังให้ครูมีความอดทนต่อการทำรายการวิจัยด้านศิลปวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง ตามหลักจาคะ เช่น ผู้บริหารควรมีการเสียสละเวลาติดตามผลการใช้ผลงานวิจัยว่าเชื่อมโยงกับการปฏิบัติงานมากน้อยเพียงใด เป็นต้น

รูปแบบที่ 2 ด้านการอนุรักษ์และฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรม ตามหลักสัจจะ เช่น ผู้บริหารควรตระหนักในการจัดอบรม สัมมนาองค์ความรู้ให้สถานศึกษาเพื่อให้ตระหนักและใส่ใจในคุณค่าของประเพณีและศิลปวัฒนธรรมในสถานศึกษาและท้องถิ่น เป็นต้น ตามหลักทมะ เช่น ผู้บริหารควรส่งเสริมสนับสนุนให้แต่ละโรงเรียนอบรมการจัดทำคู่มือการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมในสถานศึกษา ตามหลักขันติ ผู้บริหารควรมีความบากบั่นพยายามอดทนต่อความยากลำบากในการจัดทำข้อมูลศิลปวัฒนธรรมในสถานศึกษา และตามหลักจาคะ เช่น ผู้บริหารควรใช้เวลาเต็มที่กับกิจกรรมการรวบรวมและการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในรูปแบบการจัดกิจกรรมเผยแพร่ประชาสัมพันธ์สถานศึกษา เป็นต้น

รูปแบบที่ 3 ด้านการเผยแพร่และถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมตามหลักสัจจะ เช่น ผู้บริหารควรสร้างความตระหนักให้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อให้เล็งเห็นความสำคัญเกี่ยวกับการเผยแพร่และการถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น ตามหลักทมะ เช่น ผู้บริหารควรมีการอบรมคณะกรรมการดำเนินงานโดยมีตัวแทนจากคณะครู ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน ตัวแทนองค์กรภายนอก หน่วยงานในท้องถิ่น และตัวแทนทางศาสนาให้เห็นคุณค่าและความสำคัญของศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น ตามหลักขันติ เช่น ผู้บริหารควรมีความอดทนและเข้มแข็งในการจัดกิจกรรมให้กับผู้เรียนได้แสดงออกในด้านวัฒนธรรมสากลและวัฒนธรรมท้องถิ่นโดยเฉพาะด้านดนตรีและนาฏศิลป์ เป็นต้น และตามหลักจาคะ เช่น ผู้บริหารควรมีการประชาสัมพันธ์เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรม เป็นต้น

รูปแบบด้านที่ 4 ด้านการเฝ้าระวังศิลปวัฒนธรรมตามหลักสัจจะ เช่น ผู้บริหารควรสร้างความตระหนักเกี่ยวกับการเฝ้าระวังทางศิลปวัฒนธรรมแก่นักเรียน และบุคลากร อย่างต่อเนื่องตามหลักทมะ เช่น ผู้บริหารควรมีการจัดการอบรมพัฒนาสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการเฝ้าระวังศิลปวัฒนธรรมให้แก่ผู้เกี่ยวข้องทั้งทางวัด บ้านและโรงเรียน ตามหลักขันติ เช่น ผู้บริหารควรอดทนต่อการประสานงานกับสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดในการสนับสนุนบุคลากรผู้ให้ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมด้านดนตรีและนาฏศิลป์ และตามหลักจาคะเช่นผู้บริหารควรจัดงบประมาณเพื่ออบรมพัฒนาศาสนิกทางด้านการเฝ้าระวังทางศิลปวัฒนธรรม

3. ผลการประเมินรูปแบบ พบว่า 1) ด้านการวิจัยและพัฒนาศิลปวัฒนธรรม มีผลการประเมินได้ดังนี้ ความถูกต้อง ค่าร้อยละ เท่ากับ 100 อยู่ในระดับดีมาก ความเหมาะสม ค่าร้อยละ เท่ากับ 100 อยู่ในระดับดีมาก ความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ ค่าร้อยละ เท่ากับ 86.66 อยู่ในระดับดีมาก ประโยชน์ ค่าร้อยละ เท่ากับ 100 อยู่ในระดับดีมาก 2) ด้านการอนุรักษ์และฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรม มีผลการประเมินได้ดังนี้ ความถูกต้อง ค่าร้อยละ เท่ากับ 100 อยู่ในระดับดีมาก

ความเหมาะสม ค่าร้อยละ เท่ากับ 100 อยู่ในระดับดีมาก ความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ ค่าร้อยละ เท่ากับ 86.66 อยู่ในระดับดีมาก ประโยชน์ ค่าร้อยละ เท่ากับ 100 อยู่ในระดับดีมาก 3) ด้านการเผยแพร่และถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรม มีผลการประเมินได้ดังนี้ ความถูกต้อง ค่าร้อยละ เท่ากับ 100 อยู่ในระดับดีมาก ความเหมาะสม ค่าร้อยละ เท่ากับ 100 อยู่ในระดับดีมาก ความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ ค่าร้อยละ เท่ากับ 86.66 อยู่ในระดับดีมาก ประโยชน์ ค่าร้อยละ เท่ากับ 86.66 อยู่ในระดับดีมาก 4) ด้านการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม มีผลการประเมินได้ดังนี้ ความถูกต้อง ค่าร้อยละ เท่ากับ 83.33 อยู่ในระดับดีมาก ความเหมาะสม ค่าร้อยละ เท่ากับ 100 อยู่ในระดับดีมาก ความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ ค่าร้อยละ เท่ากับ 100 อยู่ในระดับดีมาก ประโยชน์ ค่าร้อยละ เท่ากับ 100 อยู่ในระดับดีมาก

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่องนี้ผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยมาอภิปรายดังนี้

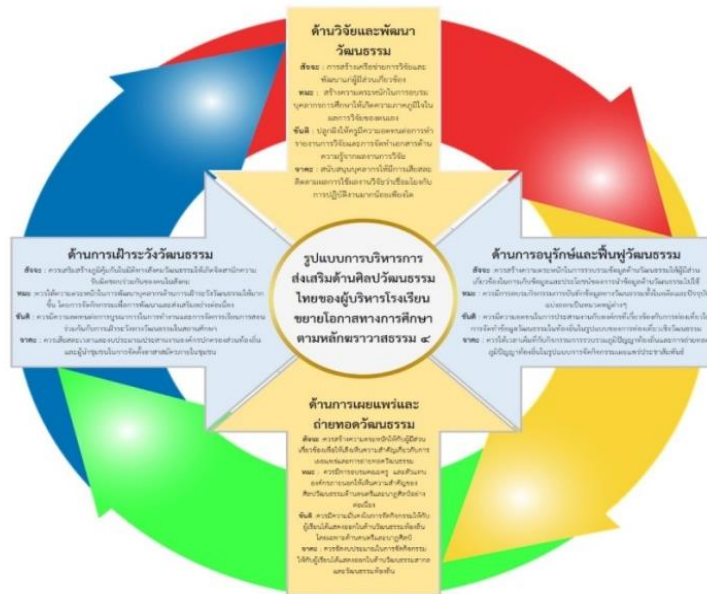
สภาพการบริหารการส่งเสริมด้านศิลปวัฒนธรรมไทยของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการวางแผน กำหนดนโยบาย กำหนดวัตถุประสงค์และแนวทางในการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมในสถานศึกษาสู่การปฏิบัติงานตามแนวนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่กำหนดไว้ ซึ่งทำให้เกิดการปฏิบัติงานด้านศิลปวัฒนธรรมในสถานศึกษาและครูผู้รับผิดชอบสามารถปฏิบัติตามแนวนโยบายของสถานศึกษาได้อย่างชัดเจน ส่งผลทำให้สถานศึกษามีการดำเนินงานด้านศิลปวัฒนธรรมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริม ให้กำลังใจ ติดตามและให้คำปรึกษาแก่ครู และนักเรียนให้มีการนำผลงานด้านศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ และมีการส่งเสริมความผูกพันในชุมชน ทำให้การร่วมมือในชุมชนในการถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมในชุมชนต่อเนื่องสืบต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปรีดา เหลือบแลและคณะ (2557) พบว่า สภาพการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดตาก ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการเผยแพร่และถ่ายทอดวัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของมณฑริกา วิฑูรชาติ (2551) พบว่า การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษาเอกชนชั้นพื้นฐานช่วงชั้นที่ 1-2 ในเขตกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาขาดความรู้และความเข้าใจในการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม และบุคลากรที่รับผิดชอบในการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมมีจำนวนจำกัด และขาดงบประมาณในการอบรมให้

ความรู้ให้กับครูและชุมชนเกิดความรู้และความร่วมมือในการเฝ้าระวังทางวัฒนธรรมยังไม่สม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาศวิภรณ์ เปมสีโล (ตั้งคำ) และคณะ (2561) พบว่า 1) หลักขราวาสธรรม ได้แก่ สัจจะ ทมะ ขันติ และจาคะ 2) การปฏิบัติตนของครอบครัวไทยยุคไทยแลนด์ 4.0 ได้แก่ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว ด้านมั่นคงภายในครอบครัว และด้านสังคมและประเทศชาติ 3) หลักขราวาสธรรมที่นำมาบูรณาการกับการปฏิบัติตนของครอบครัวไทยยุคไทยแลนด์ 4.0 ได้แก่ หลักขราวาสธรรมด้านสัจจะ หลักขราวาสธรรมด้านทมะ หลักขราวาสธรรมด้านขันติ และหลักขราวาสธรรมด้านจาคะ 4) สร้างองค์ความรู้ใหม่และรูปแบบการบูรณาการหลักขราวาสธรรมกับการปฏิบัติตนของครอบครัวไทยยุคไทยแลนด์ 4.0 ได้แก่ การนำหลักขราวาสธรรมปลูกฝังกับการปฏิบัติในครอบครัว การใช้ตัวกลั่นกรองผ่านทางกาย จิต ปัญญา และสังคม โดยการกลั่นกรอง การเฝ้าระวังวัฒนธรรมที่ไม่พึงประสงค์ การพัฒนาและส่งเสริมสมรรถนะในการเฝ้าตรวจและการวิเคราะห์ข่าวสารและข้อมูลต่าง ๆ และการฝึกอบรมบุคลากรด้านการเฝ้าระวัง

ในภาพรวมมีประเด็นด้านที่ควรอภิปรายผล คือ ด้านการเฝ้าระวังศิลปวัฒนธรรม 1) ควรมีการจัดการอบรมพัฒนาสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการเฝ้าระวังวัฒนธรรมให้แก่ผู้เกี่ยวข้อง 2) ควรสร้างความตระหนักเกี่ยวกับการเฝ้าระวังทางศิลปวัฒนธรรมแก่นักเรียน และบุคลากร 3) ควรเสริมสร้างภูมิคุ้มกันในมิติทางสังคมวัฒนธรรมให้เกิดจิตสำนึกความรับผิดชอบร่วมกันของคนในสังคม 4) ควรมีการบูรณาการในการทำงานและการจัดการเรียนการสอนร่วมกันกับการเฝ้าระวังทางศิลปวัฒนธรรมในสถานศึกษา 5) ควรมีการติดตามและตรวจสอบการดำเนินงานเกี่ยวกับการเฝ้าระวังทางศิลปวัฒนธรรมทั้งในสถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัด และ 6) ควรมีการนำผลของการเฝ้าระวังที่ได้ไปสู่การเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากโรงเรียนต้องมีการส่งเสริมบุคลากรเกี่ยวกับการเฝ้าระวังศิลปวัฒนธรรมอย่างชัดเจน สอดคล้องกับผลการวิจัยของปวีณา ผาแสง (2558) พบว่า ผู้วิจัยได้ข้อมูลทางศิลปวัฒนธรรมพื้นถิ่นนาน ในประเด็นเรื่องการฟ้อนเจิง ในทางประวัติศาสตร์ การฟ้อนเจิงมีบทบาทที่สำคัญต่อสังคมชาวล้านนา โดยสรุปได้ว่า การเฝ้าระวังศิลปวัฒนธรรมเป็นการป้องกันการรุกรานของวัฒนธรรมที่ไม่พึงปรารถนา จึงต้องมีการฝึกอบรมบุคลากรด้านการเฝ้าระวังและการสร้างเครือข่ายการเฝ้าระวังทางศิลปวัฒนธรรมทั้งในสถานศึกษาระหว่างสถานศึกษาและหน่วยงานต่าง ๆ

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารการส่งเสริมด้านศิลปวัฒนธรรมไทยของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาตามหลักทฤษฎี 4” ผู้วิจัยได้สรุปองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการวางแผน กำหนดนโยบาย กำหนดวัตถุประสงค์ และแนวทางในการดำเนินงานด้านศิลปวัฒนธรรมในสถานศึกษาสู่การปฏิบัติงานตามแนวนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่กำหนดไว้
2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการวางแผนเป็นการกำหนดวัตถุประสงค์และวิธีการที่จะทำให้วัตถุประสงค์สัมฤทธิ์ผลไว้อย่างรวดเร็ว ตัดสินใจล่วงหน้าว่าจะต้องทำอะไร ทำเมื่อไหร่และกำหนดว่าใครจะเป็นผู้ทำหน้าที่ใด เพื่อให้เกิดการทำงานที่มีความชัดเจนไม่ซ้ำซ้อน
3. ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีนโยบายส่งเสริม ให้กำลังใจ ติดตามและให้คำปรึกษาแก่ครู และนักเรียนให้มีการนำผลงานด้านศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ

4. ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้ภาวะผู้นำในการกำหนดทิศทางมุ่งใจให้คนทำงาน การติดตาม การช่วยเหลือพัฒนาการให้ขวัญกำลังใจ รวมทั้งการให้คำแนะนำและนิเทศติดตาม ผู้ได้บังคับบัญชาเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ได้วางแผนไว้

5. ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดนโยบายพื้นฐานของรัฐที่เกี่ยวกับการศึกษาใน แผนการศึกษาแห่งชาติ ให้มีการส่งเสริมและสนับสนุนความรู้รักสามัคคี และการเรียนรู้ ปฏิภาณ จิตสำนึก และเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีของชาติ ตลอดจนค่านิยมอันดีงาม และภูมิปัญญาท้องถิ่นในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. สถานศึกษาควรมีการป้องกันการรุกรานของศิลปวัฒนธรรมที่ไม่พึงปรารถนา เป็นการสร้างความเข้าใจและเผยแพร่ความรู้ในการเลือกรับศิลปวัฒนธรรม โดยการกลั่นกรอง การ เฝ้าระวังศิลปวัฒนธรรมที่ไม่พึงประสงค์ การพัฒนาและส่งเสริมสมรรถนะในการเฝ้าตรวจและการ วิเคราะห์ข่าวสารและข้อมูลต่าง ๆ และการฝึกอบรมบุคลากรด้านการเฝ้าระวัง

2. สถานศึกษาควรมีการนำผลของการเฝ้าระวังที่ได้นำไปสู่การเผยแพร่และ ประชาสัมพันธ์ สาเหตุเนื่องมาจากโรงเรียนต้องมีการส่งเสริมบุคลากรเกี่ยวกับการเฝ้าระวัง ศิลปวัฒนธรรมอย่างชัดเจน

3. สถานศึกษาควรต้องมีการฝึกอบรมบุคลากรและการสร้างเครือข่ายการเฝ้าระวัง ทางศิลปวัฒนธรรมทั้งในสถานศึกษา ระหว่างสถานศึกษาและหน่วยงานต่าง ๆ

4. สถานศึกษาควรมีการอบรมพัฒนาบุคลากรด้านการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ไทย อื่นๆ และควรมีจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงานอาสาสมัครภายในสถานศึกษาเพื่อการส่งเสริม ศิลปวัฒนธรรมไทยอย่างต่อเนื่อง

5. สถานศึกษาควรมีการสร้างตระหนักแก่นักเรียน และบุคลากร โดยมีการ จัดฝึกอบรมและบูรณาการเข้ากับการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนควรมีการติดตาม ตรวจสอบ และนำผลการดำเนินงานด้านเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ศิลปวัฒนธรรม

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). *แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559)*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

- ปรีดา เหลือบแล, นางลักษณ์ ใจฉลาด และอนันต์ นามทองตัน. (2557). แนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา จังหวัดตาก. *วารสารวิชาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ*, 4(6), 28-40.
- ปวีณา ผาแสง. (2558). *กระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการอนุรักษ์ สืบสาน ศิลปวัฒนธรรมพื้นถิ่นน่าน: กรณีศึกษา ตำบลตุ้ใต้ อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน*. (รายงานการวิจัย). สถาบันวิทยาลัยชุมชน: วิทยาลัยชุมชนน่าน.
- พระมหาศวิกรณ์ เปมสีโล (ตั้งคำ) และคณะ. (2561). การบูรณาการหลักธรรมาธรรมกับการปฏิบัติตนของครอบครัวไทย ยุคไทยแลนด์ 4.0. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 3(2), 31-44.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มณฑริกา วิฑูรชาติ. (2551). *การพัฒนากลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษาเอกชนขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 ในเขตกรุงเทพมหานคร*. (ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2. (2563). *แผนปฏิบัติการประจำปี 2563*. (อึดสำเนา).
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: ศรุสภา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2552). *คู่มือศูนย์วัฒนธรรมในสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

